

Калейдаскоп

май - чэрвень 2022

Школьная газета №9 (39)

“Наша мова для нас святая, бо яна нам ад Бога даная”

Ф. Багушэвіч

Паэты і пісьменнікі пра мову

Калейдаскоп

май - чэрвень 2022

Я закаханы ў матчыну мову, а ёю пахнуць хлеб і малако. (С. Грахоўскі)

Якія цудоўныя назвы і словы,
Якая цудоўная родная мова!
І ўсё мілагучна для слыху майго:
І звонкае "дзе", і густое "чаго". (П. Панчанка)

Мова родная, мова дзядоў!
Іншай мовы мы ў сэрцы не чуем.
Мілагучнасцю любых нам слоў,
Быццам музыкай, душы чаруем. (Л. Геніюш)

Незвычайнае хараство і зладжанасць чуецца нам у гучанні роднага слова.
(А. Крывіцкі)

Хоць яго з поля, як зелле, высмоктвалі,
Не забывалася ў долі нясытае, -
Не забывалася ў долі нясытнае, -
Намі навечна ў насевак усыпана
Роднае слова. (М. Лужанін)

Можа, мовы чужой навучуся,
Каб суседзяў гасцінна вітаць,
Але толькі на ёй, беларускай,
Буду людзям аб долі спяваць. (Л. Геніюш)

Народныя традыцыі

Калейдаскоп

май - чэрвень 2022

Сучаснай беларускай літаратурнай назве месяца **май** адпавядае старажытнабеларуская **травень**, якая паходзіць ад слова “трава”, бо ў гэтым месяцы года зямля пакрываецца зеленню. Такое найменне захавалася не толькі ў старажытных пісьмовых крыніцах, але і ў вуснай народнай творчасці. **Май** — адзіная ў нас назва, узятая з лацінскай мовы. *Тая ж лацінская аснова таксама ў нямецкай і французскай мовах — **mai**, англійскай — **may**, польскай — **maj**, венгерскай — **május**, рускай — **май** і інш.*

Рымляне прысвячалі месяц **багіні зямлі Май**. У канцы красавіка і пачатку мая яны адзначалі вясёлае свята Фларэлія ў гонар багіні кветак Флары. У прыватнасці, у першы дзень апошняга месяца вясны быў звычай садзіць дрэва, што называлі “маем”. У славян, у тым ліку беларусаў, захаваліся абрады з “маем” на Сёмуху. Падобны ў нас і старажытных рымлян і абрад ўшанавання памяці нябожчыкаў. У рымлян ён выконваўся 9 мая.

Католікі прысвячаюць май Божай Маці — Марыі. Штодня ў касцёлах адбываецца так званае маёвае набажэнства. Фігура Багародзіцы ўсюды, дзе яна ўстаноўлена, упрыгожваецца.

Май, працягласць дня ў якім павялічваецца на 1 гадзіну і 42 хвіліны, з’яўляецца найпрыгажэйшай парой года. Цвітуць бяроза, клён, чаромха, нагул усе дрэвы і кусты. Паплавы і паляны пакрываюцца кветкамі. Прырода напаўняецца спевамі птушак, што паспелі ўжо вярнуцца з выраю. З’яўляецца шмат насякомых, майскія жукі захопліваюць зялёналісцевыя дрэвы. На палях рунеюць азімыя, узыходзяць яравыя.

Народныя традыцыі

Калейдаскоп

май - чэрвень 2022

1. н. Кузьма. «**Май** Кузьма з морквінай сустракае, а Пахом з гурком».
2. п. *Праводная нядзеля. «Ідзі, зіма, да Кучава, як ты нам надакучыла». *Радаўнічныя Дзяды.
3. а. *Радаўніца. «На Радаўніцу да абеду пашуць, па абеду плачуць, а к вечару скачуць».
5. ч. Ляльнік. Свята Лялі — дачкі Лады. «Благаславі, маці, / Ой, Лада, маці! / Вясну заклікаці».
6. пт. Юр'е. Свята жывёлы. «Як дождж на Юр'я — хлеб будзе і ў дурня». Абрад «Страла».
7. сб. Алісей. «Прышоў Алісей — авёс пасей». Бабскія розбрыкі. Скокі жанчын і качанне па зямлі дзеля ўрадлівасці.
8. н. **Станіслаў**. «Сей лён на Станіслава — вырасце як лава». **Марк**. «Дождж на святога Марка — дык зямля, як шкварка». *Міраносцы. «На Міраносця п'яныя бабы цігаюць адна адну за валосця». Ярылавіца. Свята Ярылы, вясновага божышча.
13. пт. **Якуб**. «На Якуба грэе люба».
14. сб. **Макарэй**. Абрады ля вады.
15. н. **Барыс**. Апякун поля і жывёлы.
16. п. Пачатак ***Пераплаўнага, Чарвівага тыдня**. Не трэба садзіць, бо заядуць чэрві.
18. с. ***Градавая, Пераплаўная серада**. Засцярогі ад граду і дажджу. **Арына Расадніца**. Дзень высаджвання расады ў Паазер'і.
20. пт. **Антоній**. «На святы Антоній сей авёс для коней, а як удасца дык і прадасца».
21. сб. **Іван Веснавы**. Апякун земляроба. «На Івана каласок, а на Пятра піражок».
22. н. **Мікола Веснавы**. Свята пастухоў. **Алёна**. «Сей лён на Алену, будзе кашуля па калена». ***Сёмуха, Зялёныя святкі, Святы Дух**. Свята зелені. «На Духа будзе цёпла і суха».
23. п. **Зілот**. «Сей пшаніцу на Зілота, і яна будзе як злата».
24. а. **Макей**. «Мокра на Макея — і лета не прасушыць». **Кірыла і Мяфод**. Калі дзень мокры — і лета будзе мокра.
25. с. **Епіфан**. «На Епіфана раніца ў чырвоным каптане, неба з барваю — гарачае лета».
26. ч. ***Ушэсце. Унебаўшэсце пана Езуса**. Свята агляду жыта.
27. пт. ***Градабойцы, Ледавіты дзень** (Віленская губ.). **Сідары**. «Прыйшлі Сідары — прыйшлі і сіверы».
28. сб. **Пахом**. «Святы Пахом павее цяплом». «Сей агуркі на Пахом — будзеш насіць мяхом».
29. н. **Магдалена**. «Магдалена зязюльку прысылае».
31. а. **Шэсць дзеў**. «Лён сей позні». **Канпелька Матруна**. «У зямлю махнула». **Фядот**. «Як на дубе апушка — у Фядота поўна аўса кадушка».

Народныя традыцыі

Калейдаскоп

май - чэрвень 2022

Чэрвень лічыцца першым летнім месяцам, мае 30 дзён. Старажытнабеларуская назва — чирвець (червец).

Народныя прыказкі сведчылі: “У чэрвені ўбача спадар, што Бог дасць у дар”, “Чэрвень не гуляе — ураджай люляе”, “Чэрвень сухі — плюнь на баравікі”, “Што летам нагой коп, то зімой зубамі хоп”, “Лета прыгатуе, а зіма з’есць”, “Хто ўлетку спіць, той узімку не есць”, “Лета праляжыш, то ўзімку ў пазыкі пабяжыш”, “Людзі рады лету, а пчолы — квету”, “Благое лета, калі сонца нету”, “Не прасі лета доўгага, а малі цёплага”.

1 чэрвеня. Людзі прыкмячалі: калі ў першы і другі дзень чэрвеня лье дождж — увесь месяц будзе сухі.

2 чэрвеня. Гэта дзень «трох мучанікаў — зледзянелых старцаў» (Фалалея, Аляксандра, Астэрыя). Да яго, казалі, няма лета, але пасля яго ўжо не бывае зімы.

3 чэрвеня. Кастусь, Алена, Міхал, Хведар. «Каля святой Алены гароды ўжо добра зялены». Лічылася, што пасеяны на Алену лён будзе асабліва ўдалы. Перакананне было падмацавана сугуччам «лён — Алена», што ў народным уяўленні рабіла святую нібыта апякункаю гэтай палявой культуры, і засталася замацаваным у прыказцы: «Сей лён на Алену — будзе кашуля па калена».

5 чэрвеня. Дзень памяці Ефрасінні Полацкай (Прадславы) — князёўны, манахкі-асветніцы XII стагоддзя. З блізкіх і далёкіх ваколціц людзі пешшу хадзілі ў Полацк пакланіцца «сваёй Ефрасінні» і «абракацца», каб дапамагала ў зямных нягодах.

6 чэрвеня. Сымон, Мікіта, Мялецій, Сцяпан, Іван, Калінік, Хведар. Калі ў гэты дзень, што папярэднічае дню Іаана Хрысціцеля, стаяла цёплае надвор’е, то для пчаляроў існавала прыкмета: «Калі выйдзець рой перад Янам, будзець зямец панам». Незапознены вылет пчол абяцаў багаты медазбор.

11 чэрвеня. Іван, Хвядосся. «Хвядосся-каласяніца — жыта каласіцца».

12 чэрвеня. Ісак. «На Ісака адбываюцца змяненні вяселлі».

13 чэрвеня. Ерма, Ярмія. Канец усякай сяўбы. «Прышоў Ерамей — больш не сей».

14 чэрвеня. Пакутнікі Юстын і Харытон. У гэты час селянін звычайна аглядае свае пасевы, што і адбілася ў прыказцы: «Юстын цягне ўверх каноплі, Харытон — лён». А яшчэ гаварылі: «На Усціна лета ўдаецца — жыта добрым коласам нальецца».

15 чэрвеня. Нічыпар, Іван, Ульяна, Варлам.

Народныя традыцыі

Калейдаскоп

май - чэрвень 2022

16 чэрвеня. Лук'ян. Продкі меркавалі: паўднёвы вецер на Лук'яна — на добры ўраджай яравых, а калі падзьме паўночна-заходні — сырое лета прынясе.

17 чэрвеня. Мітрафан, Мяфодзій, Севярын, Засіма.

18 чэрвеня. Дарафей, Канстанцін, Хведар, Аляксандра, Іона, Маркіян, Нікандр, Леанід, Георгій.

19 чэрвеня. Вісарыён, Ларывон, Іона, Фёкла.

21 чэрвеня. Дзень астранамічнага сонцастаяння.

Старадаўняя назва гэтага свята — Дзень Кірыла-сонцаварота ці Свята летняга сонцавароту. Не толькі навукоўцы, астраномы і географы лічаць, што гэты дзень — важная астранамічная і геаграфічная падзея. Летняе сонцастаянне заўсёды лічылася ледзь ці не “прафесійным святам” астролагаў, чараўнікоў і алхімікаў.

21 чэрвеня наша планета ў адносінах да Сонца займае такое становішча, калі сонечныя прамяні ў Паўночным паўшар'і трапляюць на паўночны тропік і асвятляюць дно самых глыбокіх студняў. У Паўночным паўшар'і Зямлі гэты дзень лічыцца пачаткам лета, у паўднёвым — пачаткам зімы. Дзень летняга сонцастаяння ў нашым паўшар'і — гэта таксама яшчэ і самы доўгі дзень у годзе. У сярэдніх

шыротах даўжыня дня перавышае 16 гадзін, а за паўночным палярным кругам сонца не заходзіць зусім. З 21 чэрвеня дзень паступова кароціцца, а ноч прыбывае, таксама з гэтага моманту пачынаюць паспяваць суніцы.

22 чэрвеня. Кірыла. Лічылі, што на Кірылу з усяе моцы зямля імкнецца да сонца.

23 чэрвеня. Цімафей, Васіль, Іван, Аляксандр, Антаніна, Феафан.

24 чэрвеня. Варфаламей, Варнава.

25 чэрвеня. Анупрэі, Пётр, Ганна, Арсень, Іона, Аўксенцій, Сцяпан, Андрэй, Феафіл. З імем Анупрэя ў сялянскім календары звязвалі паспяванне на ўзвышшах суніц. Па гаспадарках прынята было сеяць да абеду якое-небудзь белае зерне, а па абедзе — чорнае, грэчку. Выкананне гэтага правіла гарантавала ўдачу, што пацвярджала прыказка: «Хто на Нупрэя пасее грэч, той будзе бліны печ».

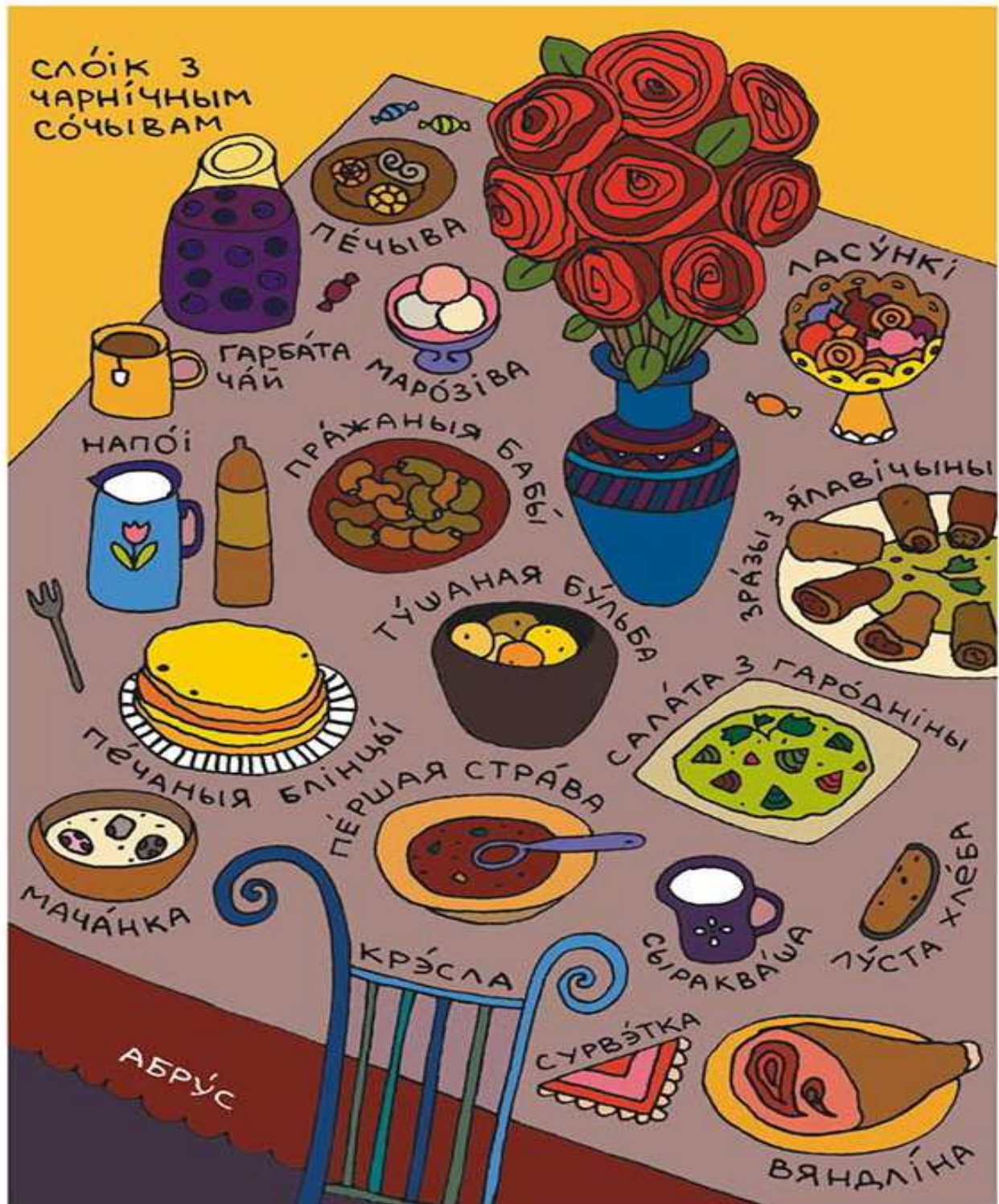
29 чэрвеня. Ціхан, Яўтропій. Зямля прыпавольвае свой рух на арбіце, і ў народзе Ціхан наводзіць асацыяцыі на ціхі дзень. «На Ціхана, і пеўчыя птушкі заціхаюць». «На святога Ціхана сонца ледзьве дышае».

30 чэрвеня. Мануіл, Савел, Ісмаіл. «На Мануіла сонца застоіваецца».

Займальны матэрыял

Калейдаскоп

май - чэрвень 2022

**БУДЗЬМА БЕЛАРУСАМІ!
НЕ МАЎЧЫ ПА-БЕЛАРУСКУ**

Папулярызаванне беларускай мовы

Календар

май - чэрвень 2022

Вялікай Перамозе прысвячаецца!

Магілёўскі абласны драматычны тэатр 8 мая правёў I Рэгіянальны конкурс чытальнікаў ваеннай паэзіі. Конкурс праводзіўся з мэтай захаваць і перадаць памяць пра ўдзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны, іх подзвігі і прыклады гераізму юнага пакалення.

Нашу школу на конкурсе прадстаўляла вучаніца 8 «Б» класа Міхалап Маргарыта. Па выніках конкурсу яна ўзнагароджана дыпламам 2 ступені. Віншуем Рыту з добрым вынікам і жадаем ёй толькі перамог у будучым.

А.А.Пышнюк, настаўнік беларускай мовы і літаратуры

Папулярызаванне беларускай мовы

Календары
май - чэрвень 2022

май - чэрвень 2022

“З чаго пачынаецца памяць пра вайну?”

12 мая ў рамках папулярызавання роднай мовы вучні 6“Б” прынялі ўдзел у літаратурна-музычнай кампаніі “З чаго пачынаецца памяць пра вайну?” Вядучыя расказвалі пра тое, які цяжкі, нечалавечы і ў той жа час гераічны шлях прайшлі нашы воіны і наша краіна. У гады Вялікай Айчыннай вайны Беларусь страціла кожнага трэцяга жыхара, але нават залітая крывёй мільёнаў людзей, разрабаваная і напачуваная, краіна не здавалася. Праз многія дзесяцігоддзі памяць пра подзвіг народа, які ўнёс вялікі ўклад у Перамогу над фашызмам, – свяшчэнна.

Вучні расказвалі паведамленні, чыталі вершы, слухалі песні, глядзелі відэаролікі пра трагедыю ў Хатыні, пра вызваленне Мінска 3 ліпеня 1944 года.

Т. М. Лістраценка, настаўнік беларускай мовы і літаратуры

Папулярызация беларускай мовы

Калейдаскоп

май - чэрвень 2022

Этнакраязнаўчы марафон “Поры года. Каляндар традыцый”

17-18 мая вучні 7 “Б” класа (каманда “Эрудыты”) удзельнічалі ў фінале гарадскога этнакраязнаўчага марафона “Поры года. Каляндар традыцый”.

Конкурс прайшоў у музеі этнаграфіі. Удзельнікі каманд адказвалі на пытанні віктарыны пра побыт продкаў, пра традыцыі і абрады, пра народны каляндар. Каманда “Эрудыты” атрымала дыплом II ступені.

Усе гульцы з цікавасцю і захапленнем удзельнічалі ў марафоне.

Віншваем каманду з перамогай!

Настаўнік беларускай мовы і літаратуры Юрчанка С.А.

Папулярызаванне беларускай мовы

Калейдаскоп

май - чэрвень 2022

Экскурсія ў горад Мінск

Заканчэнне навучальнага года – час не толькі адказны, але і прыемны. Напярэдадні летніх канікулаў, 28 мая, вучні 5А, 5В, 5Г і 7А класаў наведалі г.Мінск.

Вялікае ўражанне ў вучняў выклікаў музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны – першы ў свеце, прысвечаны самай крывапралітнай вайне XX стагоддзя. Ваенная зброя, сапраўдная баявая тэхніка, унікальныя асабістыя рэчы франтавікоў, макеты сцэн ваенных дзеянняў – усё гэта прымусіла школьнікаў задумацца пра подзвіг і ахвяры савецкага народа ў час вайны.

Вельмі спадабалася вучням экскурсія ў Дзяржаўны літаратурны музей Я.Купалы, 140-годдзе з дня нараджэння якога мы адзначаем у гэтым годзе. Янка Купала і Якуб Колас, славыны сыны зямлі беларускай, пакінулі незабыўны след у гісторыі нацыянальнай літаратуры, таму сёння ў школьнай праграме так шырока вывучаецца творчасць гэтых славытых песняроў.

А завяршылася экскурсія наведваннем Батанічнага саду. Дзеці з задавальненнем гулялі па аляях, любаваліся рададэндронамі, магноліямі і цюльпанамі. А экскурсавод вяла цікавы аповед пра багаты свет беларускай флоры.

Экскурсіі па Бацькаўшчыне дапамагаюць настаўнікам у выхаванні патрыятызму, грамадзянскасці і нацыянальнай самасвядомасці вучняў.

Настаўнік беларускай мовы і літаратуры Пышнюк А.А.

Юбілейныя даты

Калейдаскоп

май - чэрвень 2022

Панізінік Сяргей Сцяпанавіч нарадзіўся 10 мая 1942 года ў в. Бабышкі Мёрскага раёна. Беларускі паэт, перакладчык, журналіст.

У 1962 годзе скончыў Магілёўскае медыцынскае вучылішча, у 1967 годзе – факультэт журналістыкі Львоўскага вышэйшага ваенна-палітычнага вучылішча. З 1967 года – ваенны журналіст. З 1977 года С. Панізінік працаваў у газеце «Вячэрні Мінск», з 1980 года – на Дзяржтэлерадыё БССР, у 1982–1996 гадах – у выдавецтве «Юнацтва», адначасова ў 1992–1994 гадах – у Нацыянальным навукова-асветніцкім цэнтры імя Ф. Скарыны, у 1996–1999 гадах – вучоны сакратар Літаратурнага музея Я. Купалы.

Пачаў друкавацца з 1959 года (псеўданім Сяргей Папар). Аўтар зборнікаў паэзіі «Кастры Купалля» (1967), «Палявая пошта» (1972), «Крона надзеі» (1975), «Чало і век» (1979), «Слова на дабрыдзень» (1982), «Мацярык» (1984), «Стырно» (1989), «А пісар земскі...» (1994), «Сустрэча роднасных сусветаў» (1997). Аўтар кнігі публіцыстычных артыкулаў «Пасля вогненных вёсак...» (1980), дакументальных аповесцяў «Браніслава» (1985), «Асвейская трагедыя» (1992). Таксама выдаў зборнікі вершаў для дзяцей: «Адкуль вясёлка п'е вадуду» (1981), «Жыцень» (1986), «Мы – грамацеі» (1989), «Золкая зёлка» (1999). На некаторыя яго вершы напісаны песні.

З 1967 года – член Саюза пісьменнікаў Беларусі. З 1990 года выдае штогоднік «Бацькаўшчына».

Узнагароджаны латвійскім ордэнам Трох зорак і ордэнам Францыска Скарыны.

Юбілейныя даты

Калейдаскоп
май - чэрвень 2022

Раіса Андрэеўна Баравікова (11 мая 1947, Бярозаўскі р-н) – беларуская пісьменніца, перакладчыца, лаўрэат Літаратурнай прэміі імя А. Куляшова (1987), Дзяржаўнай прэміі імя Я. Купалы (1993), Спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Раіса Андрэеўна Баравікова нарадзілася 11 мая 1947 года ў вёсцы Пешкі Бярозаўскага раёна Брэсцкай вобласці. Раіса рана пачала пісаць вершы, наведвала школьны літаратурны гурток. Калі аўтарцы споўнілася трынаццаць, яе вершы былі апублікаваны ў раённай газеце «Маяк коммунизма». У 1965 годзе скончыла сярэдняю школу № 1 г. Бярозы. У гэтым жа годзе сям’я Баравіковых пераехала на радзіму бацькі, але Раіса Андрэеўна заўсёды з любоўю ўспамінае Пешкі і Бярозу, дзе прайшло яе шчаслівае дзяцінства. Працоўны шлях Раіса Баравікова пачала ў быхаўскай раённай газеце «Маяк Прыдняпроўя» на пасадзе літсупрацоўніка. Атрымала спецыяльнасць мастацкага перакладчыка ў Літаратурным інстытуце імя А. М. Горкага ў Маскве (1971). Працавала рэдактарам на кінастудыі «Беларусьфільм» (1971–1972), карэспандэнтам газеты «Літаратура і мастацтва» (1972–1977), у «Чырвонай змене». На працягу 1996–2000 гадоў была намеснікам, затым галоўным рэдактарам часопіса для жанчын «Алеся». У 2002–2011 гадах узначальвала часопіс «Маладосць». У 2011–2012 гадах — зноў у штотыднёвіку «ЛіМ», затым — у рэдакцыі дзіцячага часопіса «Вясёлка».

Першы зборнік вершаў Раісы Баравіковай «Рамонкавы бераг» выйшаў у 1974 годзе ў серыі «Першая кніга паэта». У 1977 годзе яна была прынята ў Саюз пісьменнікаў БССР. Затым свет пабачылі яе зборнікі паэзіі «Слухаю сэрца» (1978), «Такое кароткае лета» (1981), «Адгукнуся голасам жалейкі» (1984), «Каханне» (1987), «Пад небам першага спаткання» (1990), «Люстэрка для самотнай» (1992), «Сад на капялюшыку каханай» (1998), «Дрэва для райскай птушкі» (2007).

У 1980 годзе з’явілася яе апавесць пра каханне «Кватарантка», у 2002 годзе — зборнік апавяданняў «Вячэра манекенаў». З пад пяра Баравіковай-драматурга выйшлі п’есы: «Цётка Малання з Асаўца», «Пятля часу», гістарычная драма «Барбара Радзівіл».

Для дзяцей Раіса Андрэеўна напісала кнігі: «Галенчыны “Я”, альбо Планета Цікаўных Хлопчыкаў» (1990), «Дзве апавесці пра міжпланетнага Пажарніка і жабяня Квыш-Квыш» (1996), «Вячэра для манекенаў» (2002), «Казкі астранаўта» (2006), «Казкі з гербарыя» (2008), «Казачныя апавесці пра міжпланетнага Пажарніка і іншых мамурыкаў» (2010), «Ты не слухай Мішку, коцік!» (2013), «Матылёчкі-матылькі» (2014), «Свята ў хату. Народны каляндар часопіса “Вясёлка”» (2015), «Бусева школка. Казкі» (2015).

Перакладае на беларускую з рускай, украінскай і польскай моў.

Юбілейныя даты

Калейдаскоп

май - чэрвень 2022

Сапраўднае імя Язэпа Пушчы – Іосіф Плашчынскі. Ён нарадзіўся 20 мая 1902 года ў вёсцы Каралішчавічы пад Мінскам у сялянскай сям’і, акрамя яго ў бацькоў было яшчэ пяцёра дзяцей.

Іосіф Плашчынскі скончыў Мінскае рэальнае вучылішча, падчас рэвалюцыі таксама вучыўся ў Мінску. На працягу года, у 1921-22, наведваў курсы беларусазнаўства, арганізаваныя Наркамасветы БССР, дзе выкладалі ў той час Янка Купала і Якуб Колас. Наступныя пяць гадоў працаваў настаўнікам.

Дэбют Іосіфа Плашчынскага ў літаратуры адбыўся ў 1922 годзе, калі ён пад псеўданімам Лясун надрукаваў сваё аповяданне, а ўжо ў наступным годзе стаў адным з заснавальнікаў літаратурнага аб’яднання "Маладняк", а крыху пазней – "Узвышша". Да 1930 гадоў у Плашчынскага з’яўляюцца некалькі паэтычных зборнікаў, сярод якіх "Раніца рыкае", "Vita", "Дні вясны", "Песні на руінах". Таксама ў гэты час свет пабачыў паэмы "Песня вайны", "Цень Консула" і "Крывавы плакат".

Вядома, што паэт захапляўся творчасцю рускага лірыка Сяргея Ясеніна, што мела вялікі уплыў на яго асабістую творчасць. У 1925-1927 гадах паэт вучыўся на педагагічным факультэце БДУ і на працягу 1926 года працаваў у Інбелкульце. Потым Язэп Пушча з’ехаў вучыцца ў Ленінградскі ўніверсітэт, але не скончыў яго – на чацвёртым курсе вярнуўся ў Мінск і на працягу 1929-30 гадоў працаваў стыльрэдактарам у Белдзяржвыдавецтве. Неўзабаве ў ліпені 1930-га Язэп Пушча быў арыштаваны за ўдзел у "Саюзе вызвалення Беларусі" і на 5 гадоў сасланы – ў Чэбаксары, потым у Шадрынск. Пасля вызвалення і да самай Вялікай Айчыннай вайны працаваў у Мурамскім раёне настаўнікам і пасля фронту вярнуўся туды ж, быў, нарэшце, рэабілітаваны савецкай уладай.

У Беларусь Язэп Пушча вярнуўся ў 1958 годзе і тады ж стаў членам Саюза пісьменнікаў Беларусі. У наступныя гады ў друку з’яўляюцца яго зборнікі "Вершы і паэмы", "Пачатак легенды" і вершаваная казка "На Бабрыцы". Таксама пасля вяртання на радзіму паэт пераклаў аповесць Аляксея Талстога "Дзяцінства Мікіты".

Пайшоў з жыцця беларускі паэт у 1964-м годзе ў Мінску, пахаваны ў родных Каралішчавічах.

Юбілейныя даты

Калейдаскоп

май - чэрвень 2022

Міхаіл Навумавіч (Майсей Бен'ямінавіч) Герчык (7 чэрвеня 1932, Бабруйск — 3 чэрвеня 2008, Мінск) — беларускі савецкі пісьменнік і паэт, сцэнарыст.

Нарадзіўся 7 чэрвеня 1932 года ў горадзе Бабруйску ў сям'і рабочага. У час Вялікай Айчыннай вайны разам з маці і малодшым братам быў у эвакуацыі. Восенню 1944 года сям'я вярнулася дадому. Скончыў Мінскае педагагічнае вучылішча (1953), затым у 1958 годзе – аддзяленне журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Працаваў у рэдакцыі піянерскай газеты «Зорька», на радыё, у выдавецтвах «Беларусь», «Мастацкая літаратура».

У друку выступае з 1949 года (верш у газеце «Зорька»). Пісаў на рускай і беларускай мовах. Аўтар раманаў «Отдаеш навсегда» (1970), «Обретение надежды» (1976), «Вяртанне да сябе» (1989), «Оружие для убийцы» (2008), дакументальна-публіцыстычнай аповесці «Час гаспадароў» (1983).

Для дзяцей выдаў аповесці «Ветер рвет паутину» (1963), «Портрет Фиделя» (1964), «Повесть о золотой рыбке» (1968), «Солнечный круг» (1970), зборнікі аповесцей і апавяданняў «Земное притяжение» (1965), «Ветка зеленого дерева» (1977), «Дзе жывуць чараўнікі» (1980), «Самое синее небо» (1982). Асноўная тэматыка твораў для дзяцей – фарміраванне і станаўленне характару падлетка.

Аўтар сцэнарыя да мастацкага фільма «Научись танцевать» (1985), які быў снят на студыі «Беларусьфільм».

Літаратурная старонка

Калейдаскоп

май - чэрвень 2022

О май, - пара каханя

О май, - пара каханя.
У шлюбным вэлюме прырода.
Шалеюць птушкі ад світаня
Любоўным спеўным хараводам.

Ад сонечнага пацалунку
І водар квецені духмяны.
Яна - найлепшыя дарункі
Для душ і сэрцаў закаханых.

А набухлыя пялёсткі –
Як прыгажунь хмяльныя губы.
Што ў гарадах, мястэчках, вёсках
Хлапцоў прыводзяць да загубы.

І млее сэрца ў час вясновы.
І закаханым не заснуць –
Губляюць рэчы і галовы.
Хмяльную брагу маю п'юць.

Усё – і людзі, і прырода-
У чарах светлых пачуцця.
Благаслаўленне Бога Рода
На шчасце і працяг жыцця.

Ніна Аксёнчык

Чэрвень – летняга часу краса

Травы пахнуць кветкамі,
Кветкі пахнуць зорамі,
Зоры над палеткамі –
Лесам і азёрамі.
І наўсцяж краінаю,
Радасць услаўляючы,
Песні салаўіныя
Льюцца не сціхаючы.

Пятро Глебка

Факты з гісторыі сімволікі нашай краіны за апошнія сто гадоў

Штогод у другую нядзелю мая ў Беларусі адзначаецца Дзень Дзяржаўнага герба і Дзяржаўнага сцяга.

- У савецкі час Беларусь мяняла сцяг пяць разоў. У Канстытуцыі за 1919 год ён апісваўся як «палотнішча чырвонага (алага) колеру, у левым кутку якога — ля дрэўка, зверху размешчаны залатыя літары ССРБ або надпіс: Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка Беларусі». Праз восем гадоў абрэвіатура змянілася на БССР. Яшчэ праз дзесяць — над літарамі з'явіліся залаты серп і молат, а таксама чырвоная пяціканцовая зорка, абрамленая залатой паласой. Тады літары былі адзіным адрозненнем беларускага сцяга ад украінскага ці расійскага. Калі ў 1945-м тры названыя краіны апынуліся сярод краін — заснавальніц ААН, гэта выклікала пэўныя нязручнасці. Распрацоўку новага сцяга з адлюстраваннем «нацыянальных асаблівасцей» даручылі Акадэміі навук. Так у 1951 годзе з'явілася характэрнае чырвона-зялёнае палотнішча з бела-чырвоным арнамантам збоку. Ад папярэдняга варыянта пакінулі залатыя серп, молат і зорчку ў левым кутку. Аўтар — мастак Міхаіл Іванавіч Гусеў. Апошнія змены закранулі сімвал БССР у 1981-м: новая Канстытуцыя зацвердзіла адсутнасць савецкай атрыбутыкі на адваротным баку сцяга.

- Цікава, што арнамент на сцяг трапіў з рэальнага ручніка. Яго на пачатку ХХ стагоддзя вышыла звычайная сялянка з-пад Сянна Матрона Маркевіч. Ужо пасля вайны брат жанчыны Міхаіл Кацэр узначаліў сектар фальклору і этнаграфіі ў Акадэміі навук. Калі рыхтаваўся праект новага дзяржсимвала, ён адшукаў эскізы вышывак сястры. Асабліва яму прыглянуўся ўзор з гаваркай назвай «Узыходзячае сонца», які пасля і стаў вядомы на ўвесь свет дзякуючы беларускаму сцягу.

- Сем разоў мяняўся беларускі герб за савецкі перыяд. Самы першы быў амаль ідэнтычны гербу РСФСР: залатыя серп і молат на чырвоным фоне ў промнях сонца, якія абрамляў вянок з каласоў і надпісаў. З узнікненнем ЛітБел на існуючы герб нанеслі новую назву краіны. Але ўжо праз год вярнуліся да папярэдняга варыянта. На хвалі беларусізацыі ў 1924-м сімвалу вырашылі дадаць нацыянальнага каларыту. «Звязда» пісала аб правядзенні конкурсу на самы лепшы праект дзяржаўнага герба. Ад аўтараў чакалі арыгінальнасці, але на распрацоўку далі менш за два тыдні! У выніку перамагла работа педагога Віцебскага мастацкага тэхнікума Валянціна Волкава (званне народнага мастака БССР ён атрымае толькі праз 20 гадоў, і не за герб, а за знакамітае палатно «Мінск. 3 ліпеня 1944 года»). Новы дзяржаўны герб захоўваў савецкія сімвалы ў цэнтры на фоне сонечных промняў, аднак з левага боку ад іх каласілася жыта і квітнела канюшына, а справа — зелянела дубовае лісце. У 1938 годзе апошнія замянілі на каласкі і «скрыначкі з ільняным насеннем». «Распусціўся» гербавы лён толькі ў 1958-м.

Цікава ведаць

Калейдаскоп
май - чэрвень 2022

- Нашаму гербу былі ўласцівыя не толькі багатыя мастацкія, але і моўныя змены. Паводле Канстытуцыі БССР 1919 года надпісы (назва БССР і лозунг «Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!») былі выкананыя на рускай мове. З 1920-га да 1938 года дадаваліся пераклады на беларускай, літоўскай, польскай і ідыш, але потым апошнія тры зніклі.

- Беларусь — адзіная з былых савецкіх рэспублік, якая ўзяла за аснову дзяржаўных сімвалаў герб і сцяг савецкага перыяду. Аднак гэта адбылося не адразу пасля распаду СССР. Першыя чатыры гады незалежнасці прайшлі пад бела-чырвона-белым сцягам і «Пагоняй», што выклікала пэўныя нязручнасці. Герб супадаў з літоўскім, і хоць іх «Віціс» пэўным чынам змяніўся, белыя коннікі на чырвоным фоне ўсё адно былі быццам «браты-двайняты». Апроч таго, цень на «новую» сімволіку кідалі падзеі Вялікай Айчыннай вайны: падчас акупацыі яе актыўна выкарыстоўвалі калабарацыяністы. Сучасны варыянт дзяржаўнай сімволікі быў прыняты на ўсенародным рэферэндуме ў 1995 годзе і дапрацоўваўся ў 2012-м.

- Плошча Дзяржаўнага сцяга з'яўляецца самай маладой і самай вялікай у беларускай сталіцы. На скрыжаванні праспекта Пераможцаў і вуліцы Арлоўскай стаіць 70-метровая стэла-флагшток. Палотнішча зроблена з воданепранікальнага і ўстойлівага да сонечных промяў матэрыялу і практычна заўсёды развяваецца. Ён захоўваецца ў Музеі беларускай дзяржаўнасці. Даўжыня — 90 метраў, шырыня — 45, вага — каля 300 кілаграмаў. Каб разгарнуць экспанат, спатрэбілася тры сотні чалавек. Рабілі гэта аднойчы: 12 верасня 2015 года на Кастрычніцкай плошчы ў Мінску.

- Эталоны дзяржаўнай сімволікі захоўваюцца на 18-м паверсе Нацыянальнай бібліятэкі. Тры варыянты герба (чорна-белы, залаты і каляровы) і сцяг на папяровых лістах фармату А4. Яны ідэальныя! Менавіта па іх тыражуюцца астатнія выявы па ўсёй краіне.

Рэдкалегія:

**Аліева Анастасія (9в),
Кузьміна Кацярына (9в),
Прасаловіч Юлія (9в),
Сарокіна Вікторыя (9в),
Федарэнка Вікторыя (9в).
Рэдактар Юрчанка С.А.**